

N. Mozghova, E. Shushkevich

ACADEMIC MIGRATION FROM UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Introduction. The war has caused millions of Ukrainian people to flee their homes. Some refugees from Ukraine have crossed borders, and many more moved inside the country. According to UN estimates, this is the fastest migration crisis since the World War II, which provoked new challenges and intensified existing migration problems. **The aim** of the research is to study migration processes in Ukraine since the beginning of a full-scale war between Russia and Ukraine. The historical and comparative methods are the **research methods**. To have a whole understanding of migration processes in Ukraine, statistical, comparative, inductive, and deductive methods are used. **Research results.** More than ever before, scientists and educators are becoming subjects today for the formation of high-quality human capital, which together with financial, natural, and physical resources are the foundation of the national wealth of Ukraine. But the scale of the academic migration processes in Ukraine is becoming threatening. According to the UN Refugee Agency, from February 2024, more than 17 million people from Ukraine have already emigrated. According to the results of a survey of the Office of the UN High Commissioner, 65% of the Ukrainians who left for the EU are not going to return to Ukraine. **Discussion.** Modern researchers define four waves of migration in the history of Ukraine. In general, the phenomenon of Ukrainian emigration and diaspora as parts of the world of Ukrainianism are a unique phenomenon of Ukrainian culture and history. The Ukrainian diaspora existed not only geographically, but also in cultural, political and even family isolation from the native land. **Conclusions.** If we compare today's migrants from Ukraine who have appeared as a result of the unleashed full-scale war of Russia against Ukraine after February 24, 2022, then we will see that geographical, political, cultural, family connections are still preserved, and moreover to a certain extent becomes even more powerful. Firstly, it concerns academic, more precisely, educational migrants. After all, the process of online learning does not cease. Ukrainian school teachers work every day until lunch offline with children in the Motherland, and after lunch with children who are abroad. This is just for the higher education. Thanks to the Internet, neither a political nor a cultural connection is not lost. All classes with students are held in an online format, which enables the student youth to continue to get a higher education in Ukraine, wherever they are.

Keywords: academic migration, educational migration, student migration, migration crisis, intensity of migration processes

УДК 17.023.4:502.132(045)

О. А. Матюхіна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПАРКІВ ЯК СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ)

Національний авіаційний університет
e-mail kievfilozofia@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2789-0237

Анотація. У статті розглядається процес екологізації сучасних соціальних проєктів, спрямованих на підвищення якості життя людини в умовах сучасного міста. Парки є важливою складовою сучасного урбанізованого простору. У статті вони розглядаються як соціальний проєкт, спрямований на гуманізацію міського простору, покращення якості життя містян. На основі культурологічно-історичного аналізу генезису парків у ХІХ-ХХІ ст. окреслюються зміни, що відбуваються у змісті та призначенні парків. Якщо спочатку на перший план виходили соціальні функції, то поступово все більшого значення стали набувати екологічні функції. Парки стали важливим фактором гармонізації урбанізованого і природного простору, розвитку у містян екологічної відповідальності. Сучасні парки, діяльність із їхнього створення та збереження виступають важливою складовою сучасних соціальних проєктів із вдосконалення якості життя в містах, є прикладом екологізації їхнього змісту і спрямованості.

Ключові слова: соціальний проєкт, екологічна відповідальність, парк, якість життя, природне середовище, урбанізоване середовище.

Вступ

Протягом всієї історії людства простежується розробка і реалізація соціальних проєктів, спрямованих на досягнення значущих для суспільства соціальних цілей. «Розглядаючи соціальний проєкт як явище, що вийшло з культури Модерну, ми виходимо з того, що це є сконструйованим нововведенням, метою якого є створення, модернізація або підтримання в зміненому середовищі матеріальної чи духовної цінності, яке має просторово-часові та ресурсні межі і вплив якого на людей вважається позитивним за своїм соціальним значенням» (Клешня 2014, 229). Соціальне проєктування набуває все більшого значення в інформаційному суспільстві. Конструювання через конкретні соціальні проєкти бажаного майбутнього, окремих його сторін стає ознакою часу. З другої половини ХХ ст. воно стає важливим видом соціальної діяльності і соціального мислення, набуває дійсно масового характеру. Соціальні проєкти стають одним із засобів вирішення глобальних проблем, на які так багате сьогодні.

Однією з найбільш гострих проблем сучасності є проблема екологічна. Від її вирішення залежить фізичне існування людства. Римський клуб ще в останній третині минулого століття визначив екологічну проблему як одну з найгостріших проблем світу. З того часу чинники, що посилюють екологічну проблему, шляхи її подолання не раз обговорювались на міжнародних конференціях. Прийнята низка міжнародних документів, реалізація яких мала сприяти подоланню екологічної кризи. Провідне місце займає прийнята в 1992 р. в Ріо-де-Жанейро на Конференції ООН концепція «сталого розвитку». Її принципи, спрямовані на забезпечення розвитку людства при збереженні довкілля, подолання екологічної кризи та її наслідків, стали основою природоохоронних законодавств більшості країн світу. Проте їхня ефективність є значно меншою від очікуваної. Причин низької ефективності, дієвості природоохоронних законів, як міжнародних, так і окремих держав, є багато – тут і економічні, й політичні чинники, особливо війни, що безперервно відбуваються в тій або іншій частині світу.

Реалізацію на належному рівні природоохоронних законів гальмує низький рівень екологічної відповідальності, як суспільної, так і особистої. В доповіді Римському клубу групи Д. Медоуза «Межі росту» наголошувалось, що без утвердження в усіх сферах життя суспільства екологічно відповідальної поведінки неможливо уникнути екологічної катастрофи на Землі. «Для реалізації прийнятих законів, угод, концепцій необхідна зміна екологічної парадигми кожного мешканця планети Земля» (Матюхіна 2021, 42). Однією з причин низького рівня екологічної відповідальності є відчуження населення більшості сучасних мегаполісів Землі від природи. Останні п'ятдесят років позначились інтенсифікацією урбанізаційних процесів. Якщо в 1990 році в містах проживало 45% населення планети, то зараз ця цифра зросла до 51%. Урбанізація знищує природне середовище, погіршуючи якість життя як містян, так і населення приміських територій. Одним зі способів подолання негативних екологічних наслідків урбанізації є озеленення міст.

Вже із середини XIX ст. на державному рівні в багатьох країнах Європи стали запроваджуватися заходи із збереження та розвитку зелених насаджень у містах. Особливо треба відмітити створення нових або розвиток старих публічних парків, що одразу набуло характеру своєрідного соціального проекту. Міські парки мали виконувати окреслені соціальні завдання. Природа сприймалася швидше як відповідний естетичний фон. Тільки з другої половини XX століття, з розвитком наук про довкілля, все більше місця в проектах озеленення міст стали займати екологічні аспекти. Стало зрозумілим, що природа не виступає усвідомленою часткою життя значної частини міського населення. Природа сприймається або віртуально – як зображення на екрані телевізора або комп'ютера; або у вигляді домашніх тварин, кімнатних рослин, яким ніяка криза не загрожує. Уявлення про природу як систему, необхідну для фізичного виживання людини, залишається абстрактним, і слабо впливає на прийняття рішень у сфері економіки чи особистої поведінки. Туризм був і залишається одним зі способів подолання цього відчуження, виходу людини за межі бетонних джунглів, але він є доступним далеко не всім.

Парки – повністю рукотворне або окультурене природне середовище, вписане в середовище урбанізовано-індустріальне. Вони були і залишаються способом подолання цього відчуження. Вони є доступним для всіх городян засобом спілкування з природою, що забезпечує усвідомлення залежності свого фізичного стану від її наявності, чуттєвого, а не тільки аудіовізуального, сприйняття природного.

Мета дослідження

У статті планується розглянути, проаналізувати парки як соціальний проект, спрямований на підвищення комфортності, людяності міського середовища, покращення якості життя людини, подолання, хоча б часткове, відчуження людини від природи.

Методологія дослідження

Методологія статті обумовлена предметом дослідження. Для досягнення поставленої мети використо-

вується культурно-історичний, соціокультурний методологічні підходи, історичний та логічний методи.

Результати

З кінця XX-початку XXI ст. помітне місце серед соціальних проектів стали займати проекти з виразною екологічною спрямованістю. Соціальний проект виступає програмою реальних цілеспрямованих дій, орієнтованих на позитивні зміни в суспільстві, покращення, вдосконалення умов життя людей. В умовах гострої екологічної кризи збереження природного середовища, його рекультивация і відновлення набувають особливого значення. Урбанізація й індустріалізація сучасного суспільства до невпізнаності змінюють, руйнують природне середовище, що негативно впливає на якість життя людей, особливо в мегаполісах. Тому соціальні проекти, спрямовані на покращення життя людей – організацію повноцінного дозвілля містян, особливо дітей; умов для занять спортом та ін. - обов'язково мають екологічну складову.

У постіндустріальному суспільстві соціальні проекти, метою яких є вдосконалення параметрів якості життя, в наш час обов'язково включають завдання створення нових парків або реставрацію вже існуючих. А екологічні, історичні проекти зі створення нових, чи відновлення, вдосконалення історичних парків включають соціальні аспекти. Але перш ніж перейти до сучасності, треба звернутись до другої половини XIX ст., коли стали виникати в містах публічні парки як своєрідні соціальні проекти. Їхні творці ставили перед собою конкретні соціальні завдання, які можна було реалізувати через створення парків. «Наполеон III чудово розумів, що ідея створення осередків природи в такому шумному місті, як Париж, сягає далеко за межі розваги: вона служить політичним інтересам. Що являв собою парк? Він мав; це була ілюзія соціальної гармонії. Тема раю була, таким чином, в центрі естетики сучасного міського парку і блискуче демонструвала надію, що відпочинок і розваги можуть бути альтернативою напруженню міського життя і навіть долати шкідливі наслідки» (Gabiell van Zuyien 2013, 113).

В XIX ст. публічні парки стали створюватись у столицях і великих містах Європи та Америки. Достатньо згадати віденський Пратер, берлінський Тіргартен, Булонський ліс у Парижі, Царський сад у Києві, Стрийський парк у Львові та багато інших. Вигляд міських публічних парків XIX – початку XX ст. визначався їхніми соціальними функціями. З метою створення місця для дозвілля містян, поширених у ті часи народних гулянь, озеленювались схили річок, колишні вали, пустирі навколо міста. Видовий склад рослинності був досить обмеженим – тополі, липи, акації, клени, каштани, бузок, однорічні квіти на клумбах. Парки відрізнялись численними алеями для прогулянок, площами, де розташовувались альтанки, лавки, павільйони, майданчики для танців, ресторани, літні театри. Окреме місце займали атракціони – гойдалки, гірки, оглядові колеса та ін. У цей час переважала розважально-рекреаційна функція парку. «Розвиток громадських парків середини і другої половини XIX ст. пов'язаний з архітектурою та

ритуалом народних гулянь. Виставкові парки та комплекси також були продуктом міської культури, громадського життя. Пізніші за часів виникнення, вони увібрали в себе деякі традиції міських парків, пов'язані з організацією народних гулянь. На виставках панував ландшафтний принцип побудови ансамблю, що мав створити мальовничу, мінливу у своєму розмаїтті картину. Так поширювався парковий принцип організації простору в місті» (Родічкіна 2016, 354)

Наприкінці XIX ст., коли стали поширюватись ідеї про необхідність масового залучення населення міст до спорту з метою підтримання здоров'я та працездатності, стали виникати й реалізуватись соціальні проекти з відведення частини вже наявних парків для занять спортом, або зі створення нових парків спортивного призначення. В цьому відношенні особливо необхідно відмітити парк Йордана в Кракові. Цей парк був створений у Кракові в 1889 році за ініціативи і за кошти Генріка Йордана, лікаря, професора Ягеллонського університету. Це був один із перших в Європі парків, призначений для рухливих ігор та фізичних вправ дітей і молоді. «Розвиток і здоров'я молоді вимагають щоденного, щонайменше двогодинного перебування на свіжому повітрі. Цей час має бути присвячений фізичним вправам, розвагам, динамічним іграм. Доктор Г. Йордан вважав, що завдяки належній організації вільного часу молоді можна обмежити негативні наслідки перевантаження шкільних програм та поширити гігієнічний спосіб життя» (Togowska 2006, 18). Парк мав створювати умови для занять спортом, організації свят. План, рослинність парку були цілком підпорядкованими його соціальним функціям. Парк виступав образом окультуреної природи, що створює оптимальні умови для фізичного і духовного розвитку людини. Загалом у XIX – на початку XX століть у міських парках їхні соціальні функції переважали над екологічними, що повністю відповідало поширеному в той час підходу до природи як об'єкта діяльності людства, яке має максимально окультурити, переробити природу згідно зі своїми потребами.

Розвиток ботаніки, природничих наук загалом, про-світницькі ідеї, що передбачали поширення наукових знань про світ серед широких верств населення, ще в XVIII столітті сприяли появі іншого типу парків. Їх завданням було поширення знань про природу. Для відвідування відкривались уже створені ботанічні сади, а елементи ботанічних садів включались у публічні парки – альпійські гірки, екзотичні рослини з розташованими поруч інформаційними таблицями, оранжереї. Серед найбільш відомих треба згадати Королівський ботанічний парк Кью в Лондоні, ботанічний сад у Калькутті (Randhawa 1976) та ін. Створювалися зоопарки, в яких демонстрація тварин поєднувалась із демонстрацією екзотичних рослин. У XIX-XX століттях ботанічні парки, зоопарки було створено в столицях країн і в великих містах у всьому світі. Ці сади також можна розглядати як соціальний проект, який успішно реалізовувався і реалізується в містах світу. Спочатку ботанічні парки і зоопарки були призначені для ознайомлення містян з рослинним і тваринним світом різних частин світу, своєрідної демонстрації панування людини над природою. Із

середини XX століття вони стали набувати більш, якщо можна так сказати, екологічного характеру. Рослинний і тваринний світ різних регіонів стали представляти як цілісні системи, що мають самодостатню цінність. Відвідувачі цих парків тепер сприймають себе частиною природи, а не домінантою, як в попередні століття.

Розуміння загострення екологічної кризи в XX столітті змінило підхід до міських парків. Тепер, при їхньому створенні або розвитку більша увага приділяється екологічній функції, при збереженні розважально-рекреаційної та просвітницької. Серед соціальних проектів, спрямованих на гуманізацію міського середовища, покращення умов життя людей все більше місце стали займати проекти з виразною екологічною спрямованістю. Озеленення міст, створення і збереження наявних парків стало складовою діяльністю із збереження природного середовища. Для створення сприятливих умов для життя людей міста не просто озеленюються, а громадським просторам міст надається, за можливістю, парковий характер. «Досить часто громадські простори міста реалізовані у вигляді парків, скверів, набережних тощо і, отже, розташовуються фактично у природному каркасі міста. В умовах щільної забудови сучасних міст такі громадські простори міста стають осередками реалізації рекреаційних функцій, однак досить часто не задовольняють навіть первісних потреб людини, що в них знаходиться. Однак, екодизайнерське формування громадських просторів міста у взаємодії з природним каркасом допомагає домогтися більш комфортних мікрокліматичних характеристик, поліпшити екологічний стан, збагатити композицію і забезпечується містобудівними, функціонально-просторовими та ландшафтними прийомами» (Дизайнерська діяльність 2016, 89).

В Боготі (Колумбія) у центрі міста було відтворено природну болотну екосистему. Гравійні стежки дають можливість для прогулянки, ближчого ознайомлення з унікальними рослинами та мешканцями водойм. В багатьох парках створюються образи конкретних ландшафтів – степу, лісостепу, гірських або рівнинних лісів. Прикладом може служити Київський ботанічний парк ім. Гришка. Приймаються заходи і з відтворення природного ландшафту в Голосіївському парку. Містяни в цих парках мають можливість сприймати природу не як щось абстрактне, а через конкретні образи, цілісні системи. В парку людина сприймає природне середовище як на емоційно-чуттєвому, так і на раціональному рівнях, усвідомлює його як максимально комфортне для себе. Тобто сприйняття природи з відчужено-абстрактного змінюється на особистісне, розуміється необхідність збереження природного середовища для власного життя.

Треба згадати, що розвитку екологічної відповідальності сприяють і міські толоки в парках – залучення населення до їхнього весняного прибирання, насадження нових дерев, квітів. Завдяки цьому люди стають співтворцями парків, беруть безпосередню участь в її збереженні та розвитку. Це сприяє поширенню екологічної відповідальності. Ідея природозберігання, екологічно відповідальної

поведінки сприймається не як гола абстракція, а набуває конкретних рис, пов'язується з конкретними образами природи, що викликають емоційне ставлення, і збереження яких для людини не є байдужим, а сприймається як необхідне. В сучасних містах парки виступають як складова суспільної інфраструктури. Сучасні парки відіграють помітну роль як у збереженні довкілля, так і у вихованні у людей екологічно відповідальної поведінки. В соціальних проєктах, особливо в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, парки займають помітне місце і виступають свідченням їхньої екологізації.

Обговорення

Сучасні гуманітарні науки приділяють значну увагу соціальним проєктам як явищу суспільного життя. На розробку проблематики соціального проєктування вплинули праці П. Бергера, Т. Лукмана, футурологов Р. Арона, З. Бжезінського, Д. Медоуза, А. Печчеї та ін. Теорія соціального проєктування в наш час перетворилась на складну, розгалужену науку, що охоплює як проблематику моделювання суспільства, визначення можливих варіантів його розвитку, так і класифікацію соціальних проєктів, методику їхнього створення та реалізації функцій. Важливу роль в її розвитку відіграли праці В. Гаспарського, Д. Джонса, Ф. Полака, Г. Тейла. При розкритті різних аспектів соціального проєктування звертається увага на необхідність дотримання принципів екологічної відповідальності при реалізації соціальних проєктів. Ландшафтний еколог Р. Форман, один із творців урбоекотології, досліджує проблеми екології міста, приділяючи увагу і паркам як складовій урбаністичної екосистеми. М. Альберті (Alberti 2009), П. Кучерявий, С. Руда, К. Гамалія розглядають екологію міст в історичному розрізі, окреслюючи динаміку створення і розвитку зелених насаджень, зокрема парків. Історики паркового мистецтва і культурологи Г. ван Зюлен, М. Рандхава звертають увагу на те, що міські, ботанічні парки мають характер соціальних проєктів. Метою їхнього створення виступає досягнення певних соціальних результатів. Роль і місце парків в екологізації урбаністичного простору є об'єктом зацікавлення урбоекотологів, культурологів, соціологів. Навіть побіжний огляд літератури із проблем екології і соціального проєктування, їхнього взаємозв'язку свідчить про актуальність теми, необхідність подальшого дослідження її різноманітних аспектів.

Висновки

Сучасні соціальні проєкти мають багатоаспектний характер, спрямовані на гармонізацію як відносин всередині суспільства, так і відносин у системі людина-природа. Тому парки протягом ХІХ-ХХІ століть виступали і виступають важливою складовою соціальних проєктів, спрямованих на організацію сприятливих соціальних і екологічних умов життя в містах. Вони виконують розважально-рекреаційну, просвітницьку, виховну, природозберігаючу функції. Протягом ХХ ст. простежується розвиток екологічної функції парків. Парки завжди виступали соціальним проєктом, спрямованим на створення сприятливих умов для життя людей в місті, гармонізації відносин у системах людина-суспільство та людина – природа. В соціальних проєктах, спрямованих на покращення

якості життя людей, їхнє здоров'я, організацію дозвілля, особливо дітей та молоді, екологічний аспект стає все більш вагомим. Парки, як і загалом система озеленення міст, виконують завдання екологізації урбанізованого простору, що є нагальною потребою сьогодення. «Тому, треба обрати таку форму соціальної взаємодії, яка б увібрала в себе всі частини картини світу, здатну взяти до уваги світ думки і світ природи, наповнену при цьому духовно – моральним змістом» (Орденів 2022, 51). Процес екологізації сучасних соціальних проєктів сприяє їхньому вдосконаленню як форми соціальної взаємодії, спрямованої на гармонізацію світу.

Список літератури

1. Alberti, Marina. *Advances in Urban Ecology: Integrating Humans and Ecological Processes on Urban Ecosystems*. New York: Springer, 2009. 366 p.
2. Gabriell Van Zuyien Gabriell Tous les jardins du monde. Publisher: Editions Gallimard: 2013. 176 c.
3. Randhawa Mohinder Singh Gardens through the Ages. Macmillan Company of India, 1976. 303 c.
4. Torowska Ioanna. *Park im. d-ra Jordana w Krakowie*. Wyd: Ośrodek Kultury Im. Cyprłana Kamila Norwida, Kraków: 2006. 62 c
5. Дизайнерська діяльність: екологічне проєктування; В. О. Свірко, О. В. Бойчук, В. М. Голобородько, А. Л. Рубцов, О. В. Кардаш, О. В. Чемакіна. К.: УкрНДІ ДЕ, 2016. 196 с.
6. Клешня Г. М. Співвідношення соціального проєкту та соціального прогнозу: філософський аналіз. *Глея (науковий вісник): зб. Наук. Праць*. 80 (1). К.: ВІР УАН, 2014. С. 226-230.
7. Матюхіна О. А. Категорія «екологічна відповідальність» в етичному вченні католицької церкви в ХХІ ст. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. Вип. 2 (34). К.: 2021. С. 42-46.
8. Орденів С. С. Проблема соціальної відповідальності в системі «Людина-природа». *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. Вип. 1 (35). К.: 2022. С. 48-52.
9. Родічкіна О. І. Старовинні маєтки України. К.: Мистецтво. 2016. 384 с.

References

1. Alberti, Marina. 2009. *Advances in Urban Ecology: Integrating Humans and Ecological Processes on Urban Ecosystems*. New York: Springer.
2. Van Zuyien, Gabriell. 2013. *Tous les jardins du monde*. Gallimard.
3. Randhawa, Mohinder Singh. 1976. *Gardens though the Ages*. Macmillan Company of India.
4. Torowska, Ioanna. 2006. *Park im. d-ra Jordana w Krakowie*. Kraków: Ośrodek Kultury Im. Cyprłana Kamila Norwida.
5. Svirko, Volodymyr, Oleksandr Boichuk, and Vitalii Holoborodko, et al. 2016. *Dyzainerska diialnist: ekolohichne proektuvannia [Design activity: ecological design]*. Kyiv: UkrNDI DE.
6. Kleshnia, Hanna. 2014. Spivvidnoshennia sotsialnoho proektu ta sotsialnoho prohnozu: filosofskiy analiz ["Correlation of social project and social forecast: philosophical analysis"]. *Hileia, Hileya: scientific bulletin* 80: 226–230.
7. Matiukhina, Oleksandra. 2021. Katehoriia "ekolohichna vidpovidalnist" v etychnomu vcheni katolytskoi tserkvy v XXI st. ["The category of "ecological responsibility" in ethical scholars of the Catholic Church in the XXI century"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 2(34): 42–46.
8. Ordenov, Serhii. 2022. Problema sotsialnoi vidpovidalnosti v systemi "liudyna-pyroda" ["The problem of social responsibility in the "man-nature" system"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 1(35): 48–52.
9. Rodichkina, Olha. 2016. *Starovynni maietky Ukrainy [Ancient estates of Ukraine]*. Kyiv: Mystetstvo.

O. Matyukhina

ECOLOGIZATION OF MODERN SOCIAL PROJECTS (ILLUSTRATED BY THE EXAMPLE OF PARKS AS SOCIAL PROJECTS)

Introduction. The article examines the process of ecologization of modern social projects aimed at improving the quality of human life in the conditions of a modern city. Parks are an important component of modern urban space. **The aim** of the research is to consider and analyze parks as a social project aimed at increasing comfort, the human dimension of the urban environment, improving the quality of human life, overcoming, at least partially, the alienation of man from nature. **Research methods.** Cultural-historical, socio-cultural methodological approaches, historical and logical methods are used to achieve the aim. **Research results.** In the article, a social project is considered to be aimed at humanizing urban space and improving the quality of life of citizens. Based on the cultural-historical analysis of the genesis of parks in the XIX-XXI centuries, the changes occurring in the content and purpose of parks are outlined. If at first social functions came to the fore, then gradually ecological functions began to acquire greater importance. Parks have become an important factor in the harmonization of urban and natural space, and in the development of environmental responsibility among citizens. **Discussion.** The role and place of parks in the greening of urban space is the object of interest of many scientists. Even a cursory review of the literature on the problems of ecology and social design, their interrelation, shows the relevance of the topic, the need for further research into its various aspects. **Conclusions.** In social projects aimed at improving people's quality of life, their health, organizing leisure time, especially for children and young people, the ecological aspect is becoming more and more important. Modern parks, activities on their creation and preservation act as an important component of modern social projects to improve the quality of life in cities, are an example of ecologization of the content and direction of social projects..

Keywords: social project, environmental responsibility, park, quality of life, natural environment, urban environment.

УДК 130.2:316.3(44)(045)

O. B. Русул

МУЛЬТИКУЛЬТУРНЕ СУСПІЛЬСТВО ФРАНЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Центральноукраїнський державний університет імені В. Винниченка

ORCID ID: 0000-0002-6690-9837

Анотація. У статті розглядаються питання, пов'язані з процесами розвитку культурної глобалізації та культурного розмаїття на прикладі Франції. Визначаються виклики мультикультурного поступу держави в наш час. Робиться акцент на суперечностях становлення культурного розмаїття Франції та розглядаються особливості розвитку етнокультурної політики держави. Означаються перспективи реалізації мультикультурних практик і подальшого становлення культурного розмаїття у Франції, враховуючи розвиток культурної глобалізації.

Ключові слова: культурна глобалізація, культурне розмаїття, етнокультурна національна ідентичність, етнокультурні суперечності, міжкультурна комунікація, мультикультуралізм, мультикультурна практика.

Вступ

Розвиток культурного розмаїття в умовах культурної глобалізації пройнятий певними суперечностями. Більшою мірою це стосується титульних націй, зокрема Франції. В цьому зв'язку слід зазначити, що протягом останніх років спостерігається дослідницький інтерес до даної тематики, пов'язаної з перспективами становлення культурної глобалізації і мультикультурних практик. Ситуація з розвитком культурного розмаїття на прикладі Франції ускладнюється, що потребує пошуку і реалізації відповідної міжкультурної комунікації. Складність виявляється у тому, що в одному випадку маємо наявну більш як тисячолітню етнокультурну спадщину Франції, а в іншому – поряд співіснують етнічні культури, носіями яких є мігранти. Так, назріло питання налагодження відповідної міжкультурної комунікації в умовах, які склалися. Останнє потребує дослідницьких розвідок стосовно культурного розмаїття, яке на прикладі європейських держав, привносить певні соціокультурні виклики. Не достатньо контрольовані процеси розвитку культурного розмаїття, як у Франції, так і в інших державах, призводять до утворення етнокультурних суперечностей, що ставить питання стосовно збереження етнокультурної національної ідентичності.

Мета дослідження

Культурне розмаїття, що здатне призводити до виникнення певних суперечностей у міжкультурних

комунікаціях, зокрема у Франції, сприяє формуванню відповідного наукового інтересу. У зв'язку з означеним, метою даної роботи є уточнення нинішніх проявів етнокультурних суперечностей на прикладі Франції, а також розгляд можливих практик подальшого мультикультурного розвитку держави.

Методологія дослідження

Основою методологічної бази роботи є загальнонаукові методи аналізу і синтезу, що дають змогу осягнути специфічні особливості культурного розмаїття Франції та виявити суперечності даного явища; принцип історизму дає можливість відслідковувати та пов'язувати із сьогоденням міграційну політику Франції, її сутність та наслідки для держави; принцип альтернативності застосовувався для визначення можливих практик мультикультурного розвитку Франції; застосування системного та соціокультурного підходів дозволяє зафіксувати сутність етнокультурних суперечностей і визначити ймовірні шляхи їхнього вирішення; цивілізаційний підхід надає змогу осягнути сучасні етнокультурні трансформації в певних державах, враховуючи особливості впливу на світовий розвиток культурної глобалізації.

Результати

Культурне розмаїття, як одна із основ культурної глобалізації, тією чи іншою мірою притаманне більшості держав Заходу. Співіснування значної